

הרצפלד ובן-יעקב, מעשיהם סופרו ונרשמו ברשומות תנועת העבודה. על פרידמן, דומה, לא סופר.

שמונת האנשים שנאסרו הובאו לחומס שבסוריה. בחומס היה עליהם להתייצב במשטרה פעמיים ביום. אחרי זמן מה נמאס לשוטרים העניין, והסתפקו בהתייצבות אחת ליום, משכו והתייצבו אחת ליומיים. ואז ברחו כל השמונה, הלכו ברגל עד דמשק ומשם חזרו לארץ. ביניהם היה קלמן כהן, שהיה אחר כך ראש קבוצת תל-חי.

המלחמה הסתיימה

האנגלים מגיעים, התורכים נסוגים. אני קורא את הצהרת בלפור ועוד סיפורים האנגלים כבשו את חלק הארץ הדרומי עד גבולות כפר סבא ופתחו תקוה (וגם ירושלים) ב-1917. נעצרו ועמדו בגבולות אלה במשך כשנה בערך. כאשר התחילו להתקדם היינו שומעים בלילות מרחוק רעם תותחים, התרגלנו ולא נתנו לעצמנו לקוות יותר מדי.

קלווריסקי ומשפחתו היו בזכרון יעקב, כאשר זכרון יעקב היתה כבר בידי האנגלים. גרו יחד עם קרוביהם, משפחת הלל יפה. קלווריסקי עזב את משפחתו שם, ומיהר לראש פינה, כאן שלטו עדיין התורכים, ללא בטחון שהכיבוש האנגלי יכלול את הגליל. הוא לא רצה שהמקום ישאר ללא מנהיג.

בוקר אחד פרצו לפתע צבאות האנגלים דרך ואדי ערה ועד כרי כך במפתיע, שכאשר הגיעו למרחביה חיילים אוסטרליים וגם הודיים, ישנו עדיין הטייסים הגרמנים במיטותיהם. כך סיפרו אז.

אנחנו ידענו שהאנגלים כבר נכנסו לצפון הארץ אבל אצלנו היו עדיין התורכים. יום אחד הגיעה למטולה שיירה של עגלות מטבריה עם ארגזים גדולים מלאים פנקסים וניירות, כל הארכיון של הממשל האזרחי. התורכים ביקשו להכניס הכל לבניין באחת החצרות. היה זה סימן ראשון לנסיגתם. סימן שני עבורנו